

stavim pa zaupanje na našo stran, da bo to postavo potrdila. (Pohvala na levi.)

Predsednik je to postavo na glasovanje dal, in deželni zbor jo je, in kakor smo jo v listu 19. „Novic“ objavili, potrdil z večino glasov.

Če je ministerstvo nauka Njegovemu Veličanstvu ne priporoči v potrjenje, je vsaj svet zvedel škandalozno ravnanje z deželnim našim jezikom na Ljubljanski realki in kako ministerstvo tolmači glasoviti 19. §. osnovne postave, ki pravi: „jeder Volksstamm hat ein unverletzliches Recht auf Wahrung und Pflege seiner Nationalität und Sprache“, pa „daß ohne Anwendung eines Zwanges zur Erlernung einer zweiten Landesprache jeder Volksstamm die erforderlichen Mittel zur Ausbildung in seiner Sprache erhält.“ — Dr. Bleiweis je iz „Jahresbericht-ov“ realkinih, v katerih se narodnost „ad libitum“ starišev in šolskih ravnateljev „fabricira“, dokazal, da je v kljub temu vendar še nad 100 učencev slovenskega rodú v Ljubljanski realki, a ti so se morali in silili nemščino učiti, slovenščine pa se ni silil nobeden!!! Tam je sila pravica, tu bila bi sila krivica, in oboje se upravičuje z istim §. 19. Tako se godí Slovonom v Avstriji!

Deželni zbor Goriški.

Kakor lani, tako je zbor tudi letos naredil postavo, v kateri popravlja nekaj paragrafov v postavi od 10. marca 1870 zadevajoči pravne razmere učiteljskega osebstva. Lanski zborov načrt je vlada zavrnila; letos je v nekaterih točkah popravljen. Uravnjuje se pa v omenjenih §§. plača učiteljev, kateri razpadajo v ta namen na 3 razrede. Najnižja plača v šolskih občinah I. vrste je 600 gold., II. vrste 500, III. vrste 400. Služb. doklada znaša v občinah I. in II. za voditelja 200 gold., za nadučitelja 100 gold., v občinah III. vrste za voditelja 100, za nadučitelja 50 gld. Drugi učitelji in podučitelji prejemaajo letne nagrade za stanovanje 80 gold. — Popravlil je zbor tudi eno točko dež. post. od 8. februarija 1869, tisto namreč, ki govori o krajnem in okrajnem šolskem svetu v mestu Gorici. Ta dva sveta se v prihodnje stopita v enega samega, kateremu bo ime „mestni šolski svet.“ — Druga stvar pa, ki se je v šolskih zadevah snovala, ni prišla iz odseka pred občni zbor, to je, popravek v šolsko-nadzorstveni postavi zadevajoč deželno šolsko svetovalstvo. Je namreč že blizo poldrugo leto, od kar deželna odbornika ne hodita k sejam dež. šolskega sveta, in sicer za to ne, ker je vlada brez zborove ali dež. odborove privolitve vpeljala neke preuredbe, katerih deželni odbor za postavne ne priznava. Izprva namreč je bil deželni šolski nadzornik za vse šole na Goriškem eden izmed 2 zastopnikov šolstva sedeč v dež. šolsk. svetu. Lani pa je imenovala vlada dva deželna inspektorja za vso Primorsko in ta imata sedež v Trstu. Tako je tudi admin. referent za vse 3 dežele (Goriško, Trst in Istro) skupen, stanujoč tudi v Trstu. Namesti prejšnjih 8 udov (s predsednikom vred) imel bi jih preuravnani svet (ko bi se tudi dež. odbornika udeleževala sej) deset. Inspektorja pa ne glasujeta, da si sta glavna poročevalca. To anomalijo je vlada menda še le letos spoznala in bi inspektorjema rada naklonila pravico glasovanja, kar se pa z razmerjem glasov v izvorni osnovi dež. šolsk. sveta ne vjema. Zato bi bila vlada pripravljena, sprejeti v svet še enega zastopnika deželnih interesov, in sicer Goriškega župana. To pa ni Slovencem po volji, ker je mestni župan uradno pristransk Lah. Nekdo je mislil nasvetovati to-le: Da se napravi ravnovažje med Lahi in Slovenci na eni, pa med vladnimi možmi

in deželnimi, oziroma, cerkvenimi zastopniki na drugi strani, naj imajo vsi slovenski župani pravico voliti si tudi še 1 zastopnika v dež. svet.. Potem bi imela dežela prav za prav 4 zastopnike, šola tudi 4, cerkev samo 2. To se ne vjema s principi ustanovljenimi v izvorni postavi. Tudi se je govorilo o nekem širjem in ožem šolskem svetu in še o marsičem drugem. Facit je, da je letošnji zbor pustil vse, kakor je, misleč si: za drugo leto znabiti hruške same dozore. — Najvažnija postava in gotovo najbolj praktična, ki jo je zbor letos potrdil, je post. zadevajoča varstvo poljskega blaga. — Kraševcem je nasvetoval zbor v posebni resoluciji, naj bi si občinske pašnike razdelili. — Druzih reči občnega interesa ni zbor obravnaval razen računov in preudarkov. Teh in enakih čisto domačih, kakor tudi mnogih lokalnih in osebnih reči ne bom tu sporočal. — Končalo se je zborovanje 15. maja proti 2. uri popoldne.

Gališki deželni zbor.

Med drugimi obravnavami je ta deželni zbor sklenil postavo o naredbah za odvratanje pijančevanja. Ta sklep je obveljal enoglasno, ker v Galiciji žganje sila veliko ljudstva na beraško palico in v grob spravi. Kolikor toliko bila bi enaka postava tudi v družih deželah koristna, kajti kuga pijančevanja se čedalje huje širi po svetu. — 29. maja je Gališki zbor končal svoje zborovanje.

Mnogovrstne novice.

* *Nova mera pri vinu.* Na Dunaji so se ljudje zedinili zastran kupčije pri vinu v sledečih stvareh, ki bodo menda povsod obveljale:

1. Namesto dosedanjega vedra bo veljala nova posoda, ki drži 50 litrov. Imenovala se bode: polhektolitra, ki bo držal 35 bokalov ali pintov (firklnov) tedaj bo za 5 bokalov manjši od sedanjega vedra. Cena vinu se ne bode več določevala šartinjakih ali vedrih, ampak po polhektolitrih. Pivarji na Dunaji so enako tudi sklenili zastran piva (pira).

2. Želeti bi bilo, da se nova mera pri vinu že začne letošnjo jesen, ko se kupčija z vinom začne.

3. Vinske dosedanje posodice (glaži) po 2 maslica ki držijo 70 centilitrov, in pa 1 maslic, ki drži 35 centilitrov naj se še nekoliko časa obdržijo. Vendar delati se ima na to, da se vpeljejo novi glaži in glažki in sicer novi poliči po $\frac{3}{4}$ litra ali 75 centilitrov, in novi maslici po $\frac{3}{8}$ litra, ki se bolje zlagajo z litersko mero in z drobno vinsko posodo po drugih vinskih deželah.

V Mariboru *) se že na večih mestih poslužujejo novih $\frac{3}{4}$ literskih poličev in $\frac{3}{8}$ literskih maslicev. Ker so ti maslici nekoliko večji od starih, za to bodo krčmarji primerno več računili.

* *Nasledki civilnega zakona,* to je, tistih zakonskih ljudi, ktere župan poroča, ne pa cerkev. — V severni Ameriki je toliko ločitev civilnih zakonov, da je nedavno neki občinski svetovalec v mestu Idaho prečudni predlog stavil, naj se vsi zakoni onega okraja ločijo. On je ta svoj predlog podpiral s tem, da se potem veliko stroškov o pravadah zakonskih ločitev in pa časa prihrani, vrh tega pa vendar nihče ne poškoduje, kajti ločenim zakonom je potem še zmirom na prosto voljo dano se zopet omožiti al ženiti. — Sreča je le, da v

*) Tudi na Kranjskem v Ljubljani, v Idriji, v Cerknici in menda tudi drugod so nekateri krčmarji vpeljali novo mero.

tem okraju Amerike ni nobenih jezuitov, sicer bi svet njih dolžil, da so krivi tacih zakonov, sedaj pa se tej prikazni Amerikanci le posmehujejo.

* *Silen potres v mali Aziji* je po sporočilih Carigradskih pokončal veliko ondašnjih vasi, v katerih je nad 2000 ljudi smrt storilo.

Naši dopisi.

V Gorici 5. junija. — Preteklo nedeljo in v ponedeljek so imeli naši meščani o čem govoriti. Telegrami in „Wiener Zeitung!“ Razglasila so se namreč raznotera poslavljenja naših moč in možakov v mestu in po deželi vsled tega, da nas je pred 2 mesecema presvitli cesar obiskal. Poslavljeni so vsi stanovi, možje vsakošnih javnih služeb in tudi nekteri privatniki. Vsem željam vseh ljudi še Bog ne more ustreči, kaj pa še le cesar! Celo debelo knjigo opazek bi jaz lahko napisal o sedanjih podelitvi redov in zaslužnih križcev — ne svojih opazek, ampak med občinstvom nabranih, ali — nekatere se ne smejo za javnost zapisati, nekatere so premalenkostne. — V tukajšnji gostilnici „pri Jelenu“ sta si 50leten možki in 30letna ženska 2. t. m. zaudala (sè strihninom). Ora je koj umrla, on je živel še do drugoga dne in so ga prenesli še živega v bolnišnico. Pravijo, da je imel on od zdravnika recept za neko pičlo dozo strihnina proti neki bolezni. Nakupil pa je v raznih lekarnicah v Trstu devet škatljic tega strupa; njej je dal 4, on sam je izpil jih 5. Živela sta skup — „na véro“. — Imel sem že večkrat priliko videti g. Fr. Vodopivčev zemljevid Goriške dežele (in posamnih sosednih okrajin, Tržaške okolice in nekkih Kranjskih okrajin) in sem že menda par krat o tem zemljevidu v „Novicah“ nekaj omenil. Te dni pa imam celega, (pri Köke-ju na Dunaji) popolnoma dovršenega pred seboj. Krasota njegova me je osupnila; tako odličnega dela nisem pričakoval. Gotovo bo ta zemljevid lep kinč tudi najlepši privatni sobi in ne samo šolam, za ktere je prav za prav namenjen. Zatorej tudi ni preobložen z imeni, da bi preobilnost krajnih imen otroškega očesa ne mamila. Znamenja, ki kažejo vsako zanimivost v vaseh: dekanijo, vikarijo, šolo itd., kakor tudi znamenja mest, trgov, vasi, sel, — županij itd., so tako čedna in razločna, da je veselje. Terên je izvrstno izražen. Kar pa vse druge zemljevide presega, je korektnost v pisavi imen. Znano je, kako so slovenska imena na dosedanjih zemljevidih popačena, in že zdaj se bojim novih katastralnih map, ki se bodo naredile vsled novega premérjenja vse dežele (v namen uravnanja davkov); — Vodopivčev zemljevid ne kaže, če nisem česa prezrl, nobenega pogrška. Ko bi bil prišel zemljevid na svetovno razstavo l. 1873. tako dovršen, kakor je zdaj, gotovo bi bil še kaj več zaslužil, kakor „pohvalno omembo“. G. nadzorniku Vodopivcu prisrčno čestitam, tem bolj, ker slišim, da mu je naročena častna naloga, tudi Isterske dežele zemljevid narisati.

Iz Koroške Bele na Gorenskem 6. jun. (V nesreči veliko srečo) imamo poročati našim čitateljem. 1. t. m. zvečer je bila strašna huda ura tukaj. Gosp. župnik Plemelj, sloveči botanikar, je v cerkvi ravno izpovedoval žensko, in ker se je bliskalo, treskalo in kakor s škafa lilo, čakala sta oba v cerkvi, da bi prenehala ploha. Zdaj treši v zvonik; cerkovnik hiti v cerkev in najde žensko omamljeno, vendar pa živo, župnika pa v klopi nepremakljivo sedečega, z glavo na rokah slonečega. Ko ga kliče in roka, se gospod nekoliko zdrami, in prva beseda njegova je bla: ali imam še podplate na desni nogi? Cerkovnik in drugi došli farmani mislijo, da se gospod tudi omamljen od strele meša. Spravijo ga domú

in v posteljo. Al kaj vidijo? Od zunaj na obleki nič posebnega; ko pa župnik sukno sleče, je bila na levi roki srajca in koža posmojena od strele, ki je pod sukno švignila iz leve roke za vratom na desno stran života doli v desno nogo v škornje, kjer so jo brž ko ne žeblički na-se vlekli. In zato oni občutek v tej nogi, da je župnik, ko se je nekoliko zavedel, vprašal: ali imam še podplate na desni nogi? Kjer je šla strela, je bila spodnja obleka zasmojena; na zgornji pa ni bilo nikakoršnega sledú. Gosp. župnik je, hvala Bogu, prestopil smrtno nevarnost. Zvonik je pogorel, pri banki „Sloveniji“ zavarovan.

Iz Bizovika pod Ljubljano. (Vabilo na čitalnično besedo za prihodnjo nedeljo) popoldne ob 5. uri, ponavljamo danes, ker nam je preteklo nedeljo namenjeno zamočil dež, ki je neprenehoma celi popoldan lil. Veseli bomo v prvo to veselico sprejeli predrage nam ude in goste; Bog daj lepo vreme!

Odbor čitalničin.

Iz Ljubljane. (V seji družbe kmetijske 6. dné t. m.), v kateri sta bila pri obravnavah državnih podpor pričujoča tudi deželni glavár vitez dr. Kaltenegger in vladni svétnik vitez Roth, so bile važnejše razprave sledeče: Družbe predsednik baron Wurzbach je bral dopis bivšega gosp. ministra viteza Chlumeckega, ki se, ker je imenovan za ministra trgovinstva, poslovlja od družbe kmetijske, in pa dopis grofa Mansfelda, ki je na njegovo mesto imenovan za ministra kmetijstva. Minister vitez Chlumecky v svojem dopisu od 20. maja odboru družbe kmetijske izrekuje prisrčno zahvalo za marljivo in vspešno pripomoč, s katero je zmirom tako zdatno podpirala njegovo delovanje. „Radostnemu spominu — piše minister — na prijaznost, s katero je častita družba vselej prišla mojim željam in namenom naproti, drznem se dodati prošnjo, naj bi tudi mojemu nasledniku o izpolnovanji njegovih težkih nalog iste pripomoči in istega veljavnega sodelovanja ne odrekla.“ — Grof Mansfeld pa v svojem dopisu od 24. maja prosi odbor, naj bi družba tudi njega tako krepko podpiral, kakor je podpiral prednika njegovega, in zagotavlja, da tudi on si bode na vso moč prizadjal, hvalevredne namene družbe kmetijske, kolikor je v njegovi moči, pospeševati. „Za trdno se nadjam — piše novi minister dalje — da se bode častita družba zmirom zaupno in odkritosrčno na-me obračala, da izvem potrebščine njene v različnih razdelkih kmetijstva, in jim potem morem na pomoč priti.“ — Predsednik je predlagal, da se obema gospodoma ministroma na častna dopisa spodoben odgovor dá; odbor enoglasno pritrdi. Potem je predsednik z nevoljo omenil, da je v zadnjem deželnem zboru neki poslanec — resnici prav navskriž — dolžil subvencijski odbor, češ, da je subvencijo z 100 gold. za napravo vodnjaka dal na korist nekemu farovžu, a ne občini. Ker je vladni zastopnik v zboru obžaloval, da se je kaj tacega zgodilo, misli predsednik, da ima odbor dolžnost braniti poštenje svoje proti krivičnemu napadu in deželnemu predsedniku predložiti prepis cele dotične obravnave, ki bode kazal, da ni resnica, kar se je drznil poslanec govoriti v zboru. Odbor pritrdi predlogu predsednikovemu.

Po vsem tem je odbor prestopil na razpravo današnjih sejnih predmetov.

O prošnjah, ki so zadevale podporo za vodnjake, je v imenu odseka za splošne zadeve poročal dr. Jan. Bleiweis, in tu je bilo med drugim sklenjeno, da 1) se odbor obrne do ministerstva s prošnjo, naj dovoli še prihranjenih 800 gold., ker je več občin, ki so prosile podpore, pa ne je dobile; 2) da se strogo gleda na to, da se naprava vodnjakov gotovo dodela do odlo-